

תקנות מנחם

גיליון מס'
138*

יו"ל לקראת שבת פרשת ויחי
ה' תת"ש שנת 5770

על סיומי הרמב"ם

תדפיס מהספר "תקנות מנחם" (ח"ג) שיו"ל בעז"ה על סיומי הרמב"ם ע"פ - ב"קו" - שיחות והוראות כ"ק אד"ש מה"מ מאת הרב יקותיאל מנחם שיחי ראב"פ

ע"פ ההוראה שקיבלתי מל"ק אד"ש אל"ק האשית, להדפיס ולפרסם הדברים הנאמרים כצ"ה בסיומי הרמב"ם, להראות ולהוכיח הנראה לעיני דבורך אפשר, הקשר שבין סיקורי הרמב"ם לפרשה והתאריך שבהם נאמרו, הנני אוציא לאור עלון זה לכבוד שבת קודש. ואבקש מהקוראים שיצורני בהצחתיהם, ותודה אראש!

לחיות עם הזמן!

ספר טהרה – א

מחזור ז"ך שנה כ"ה

בעז"ה מוצש"ק פרשת ויגש, ז' טבת

הי' תהיה שנת סגולות טובה – שנת הקהל

סיום הלכות טומאת מת והתחלת הלכות פרה אדומה

וסיום הלכות פרה אדומה והתחלת הלכות טומאת צרעת

ביום ה' פרשת ויחי י"ב טבת סיום ז' ימי המשתה ד"דידן נצח"

מי יתן טהור מטמא

במס' שבת⁹ בסוגיא דחנוכה: "עד דכליא ריגלא דתרמודאיי", ש"תרמודאיי" – אותיות מורדת היינו שמסיימים כל ענין המרידה באופן של "כליא" שפירושו גם כליון וסיום, וגם מלשון "נכספה וגם כלתה נפשי"¹⁰, התעלות ועליה ודביקות לה'. ובמקום "ריגלא דתרמודאיי" נהיה רגל וחג לה' "כשם שבא לראות כך בא ליראות וכשם שבא ליראות כך בא לראות"¹¹ – ראיית אלוקות בדרגה נעלית שפועלים על חשך החוץ ועל ה"שמאל" – "נר חנוכה משמאל" והופכים לדרגת "אור יומם"¹².

גושן – ארץ תורה

ב. וזהו גם התוכן של פרשת ויגש שבה מסיימים את הלכות טומאת מת ומתחילים הלכות פרה אדומה; שענין ויגש הוא מלשון הגשה וקירוב שלוקחים את ארץ מצרים "ערות הארץ"¹³ ומקרבים ומגישים שתהיי "ארץ גושן", מקום תורה ותפילה לבני ישראל. כנאמר בפרשת ויגש¹⁴: "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה", ואומר רש"י: "...ומדרש אגדה¹⁵ לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה", היינו שעושים את ארץ מצרים, שיהי מקום לקירוב לה' וגישה לתורה ותפילה. שזהו התוכן והשורש המשותף לשם הפרשה "ויגש" ו"גושן".

תורת חיים

ג. וזהו הקשר גם לפרשת ויחי שבה מסיימים את הלכות פרה אדומה, שגם תוכנה היא כני"ל; הפיכת ארץ מצרים ל"ויחי" עיני תורה ותפילה;

עפ"י מ"ש ב"היום יום"¹⁶, מה ששאל הצ"צ כשהיה ילד את זקינו האדמו"ר הזקן, על מה שלמד בחדר את פירוש "בעל

א. התחילו את הלכות טומאת מת ואת כל ספר טהרה בימי החנוכה, בעש"ק פרשת מקץ, שבת חנוכה, ומסיימים בש"ק פרשת ויגש שבה מתחילים את הלכות פרה אדומה ומסיימים אותן בפרשת ויחי, וי"ל שיש לכל אלה קשר ונקודה משותפת; התוכן וההדגשה בספר טהרה הם בעיקר לא ענין הטומאה, אלא הטהרה, והפיכת הטומאה לטהרה, איך מבטלים את הטומאה, ועוד יותר – איך היא נהפכת לטהרה. וכפי שמתחיל המדרש רבה¹ בפרשת חקת – פרשת פרה אדומה, בפסוק² "מי יתן טהור מטמא", היינו שהטמא עצמו נהפך לטהור.

וכפי שכתבנו בגליון הקודם (137), שזהו הקשר לפרשת מקץ, שם המדרשים³ וכן הזוהר מתחילים בפסוק⁴: "קץ שם לחשך". וכפי שכתבנו בסיום הקודם על הלכות תמורה ש"קץ" מלשון קצה; שלוקחים את החשך ומביאים אותו אל הקצה מהצד השני; היינו שהחשך עצמו נהיה אור.

וכמו"כ זהו התוכן והמטרה של אור החנוכה שיפעל שיהיה "והוי" גינה חשכיי⁵, שהחשך נהפך לאור, ולכן נרות חנוכה מדליקים (בניגוד לנרות המקדש) דוקא משתשקע החמה, ודוקא "על פתח ביתו מבחוץ"⁶, כמבואר בחסידות ובמאמרי⁷ ובשיחות אד"ש.

ובענין פעולת אור הנרות מבואר בקבלה⁸ ובחסידות על הגמי

* 138 – גימטריא – מנחם, שמו של משיח, וגימטריא – הצלחה, וגימטריא – הגפ"ן, כאותיות הסביבון בא"י (גנה"פ).

¹ פ"י ט, א.

² איוב יד, ד.

³ ב"ר פ"י ט, א.

⁴ איוב כח, ג.

⁵ שמואל ב כב, כט.

⁶ שבת כא, ב.

⁷ ד"ה מצות נר חנוכה מוצש"ק מקץ שבת חנוכה ה'תשל"ח, ובמאמר מצותה משתשקע החמה זאת חנוכה ה'תשל"ח, קונטרס חנוכה ה'תשמ"ז.

⁸ עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (ק"ח), א. קה"י ערך תרמוד.

⁹ שם.

¹⁰ תהילים פד, ג.

¹¹ חגיגה ב, א. ובתוס' שם.

¹² ישעיהו ס, יט [וי"ל י"ט – ר"ת יום טוב ומאיר].

¹³ מקץ מב, ט.

¹⁴ ויגש מו, כח.

¹⁵ תנחומא אות י"א. ב"ר צ"ה ג'. ילקו"ש קני"ב.

¹⁶ ש"פ ויחי ח"י טבת.

הטורים" על הפסוק¹⁷ "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", שיעקב אבינו חי את "שבע עשרה שנים" הכי טובות במצרים: "היתכן שיעקב אבינו, בחיר האבות, יהיו **מבחר** שנות חייו י"ז שנה שגר בארץ מצרים, 'ערות הארץ'!?"

ויענהו אדמוה"ז: "כתיב ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף **להורות** לפניו גשנה, ואיתא במדרש, מובא ברש"י, א"ר נחמיה להתקין לו בית תלמוד, שתהא שם תורה ושיהיו השבטים הוגים בתורה. ולהורות לפניו גשנה, כשלומדים תורה נהיים יותר קרובים (נגשים) להקב"ה, גם במצרים היה **"ויחי"** געלעבט!

היינו שזהו התוכן של **"ויחי"** – לקחת את ארץ מצרים הירודה והשפלה כנאמר "ירוד ירדנו, **ולחינותה** ולהעלותה לדרגת **"ויחי"** וארץ **"גושן"**; היינו הפיכת הטומאה הירודה לטהרה העליונה. כמו תוכן אור החנוכה, הפיכת החושך, ה"חוצה", והגלות לאור **השמונה** והגאולה, הקשור במשיח שהוא **השמיני** מ"ח' נסיכי אדם".

הדבקים בהוי' אלקיכם חיים

ד. וזהו כל התוכן של הלכות **פרה אדומה** לקחת את הטומאה הכי ירודה וחמורה – טומאת מת – עד שמשו רבינו לא ידע איך תהיה טהרתו, וכמ"ש במדרש¹⁸ שכששמע משה רבינו דין טומאת מת "נתכרכמו פניו של משה ושאל זה במה תהא טהרתו?", וכפי שאד"ש מסביר בשיחות שמשו רבינו הבין שטומאת מת היא טומאה חמורה ביותר לא רק מצד דיניה אלא גם מצד משמעותה הרוחנית, שהיא ניתוק מהדביקות בה' אלוקים חיים, כמו שנאמר¹⁹: "ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם חיים כולכם היום", וטומאת מת משמעותה מיתה רוחנית שמביאה טומאה וניתוק מהחיים וטומאה מוחלטת, וע"כ לא ראה משה רבינו מוצא ותקנה עד שגילה לו הקב"ה את פרשת הלכות פרה אדומה, שע"י תשובה ראויה באופן של "רצוא ושוב" (כמבואר בחסידות²⁰ האפר שבו מהשריפה והאש העולה למעלה הוא ה"רצוא" והמים היודרדים הם ה"שוב) וע"כ תקנתו וטהרתו. ע"י נתינת ה"מים חיים"²¹ וחזרה ודביקות באלוקים חיים. היינו ההפיכה **מקצה** התחתון ביותר לקצה והעליונות הגבוהה ביותר.

וטיהרו את מקדשך

ה. את ספר טהרה והלכות טומאת מת התחילו בחנוכה, בערב שבת חנוכה, ורואים קשר בולט שענין ונס חנוכה קשור לענין הטהרה, כי הנס היה שמצאו פך אחד של שמן **טהור** ליום אחד ודלק שמונה ימים, ואח"כ עסקו ב**טהרת** המקדש, כמו שאומרים ב"ועל הניסים", **"וטיהרו** את מקדשך", ולמרות שבעצם היה אפשר גם להדליק בשמן טמא, כיון ש"טומאה הותרה בציבור"²², אבל עשה הקב"ה נס מיוחד שיהיה להם **שמן טהור** במשך שמונה ימים שידליקו באופן של **מהדרין** להראות חיבתן של ישראל.

ומדובר כאן בטהרה **מטומאת מת** כי היו אז טמאי מתים בגלל המלחמה, וכמ"ש ה"בית יוסף" על הטור תחילת הלכות חנוכה²³, וז"ל: "והטעם שהוצרכו להדליק ח' ימים מאותו פך, מפני שכל ישראל היו בחזקת **טמאי מתים**, ואי אפשר לתקן שמן טהור עד שיעברו עליהם ז' ימים מיום טומאתם, ויום אי לכתישת הזיתים ותיקונם להוציא מהם שמן טהור" [ואח"כ מביא מה שכתב הר"ן טעם אחר, כי המקום שהי' שמן טהור הי' במרחק הליכה ד' ימים, וזו היתה הסיבה שהוצרכו...]

¹⁷ ויחי, מז, כח. [להעיר שהפסוק הראשון של פרשת ויחי הוא כח – גימטי יח"ן].

¹⁸ פדר"כ פ' פרה לו:

¹⁹ ואתחנן ד, ד' – ר"ת דבקים].

²⁰ לקו"ת חוקת.

²¹ חוקת יט, יז.

²² פסחים עז, א.

²³ ס"י תר"ע, ד"ה "והטעם שהוצרכו".

ימים, והוצרכו ח' ימים להליכה וחזרה]. ובב"ח שם מביא גם טעם שהי' צריך להיות הפך חתום בחותמו של כהן גדול, כי אחרת יש חשש שהביאו ונטמא **באוהל המת**, אם לא הי' צמיד פתיל עליו.

והרא"ם²⁴ כותב, איך טמאו היוונים השמנים (וי"א גם הכלים של ביהמ"ק) הרי ההלכה היא²⁵ שאין הגויים נטמאין (וממילא לא מטמאין) כמו בהמה חיה? והמענה הוא שבגדיהם בחזקת **טמאי מת** הם, כיון שאינם נוהרים ממגע מת, והיו כל הטהרות בספק מגע בגדיהם.

גשנה – נס גדול הי' שם

א. במשך שבעת ימי המשתה (ההיקף) מיום הבהיר ה' טבת ה'תשמ"ז – "דידן נצח!" – עד י"ב טבת, דיבר אד"ש מה"מ כל יום שיחה אחרי מנחה. וביום ה' דיבר על הקשר בין חנוכה לפרשת ויגש (שברוב השנים חנוכה נכנס לתוך פ' ויגש, כי עפ"י רוב ש"פ מקץ היא שבת חנוכה, ואם יש בחנוכה שתי שבתות הן וישב ומקץ, וגם אז ימי פ' ויגש מתברכים משבת חנוכה [ולעיתים רחוקות שבת חנוכה היא רק פ' וישב (אם חנוכה מתחיל בימי השבוע של וישב) והצ"צ באוה"ת²⁶ מסביר הקשר של חנוכה לוישב בפסוק בתחילת הפרשה "אלה תולדות יעקב יוסף"²⁷ – שיוסף הוא תוספת – מס' 8, קשור בשמע"צ ובחנוכה, על יעקב – קשור עם סוכות – כנאמר²⁸ "ויעקב נסע סוכותה" – 7 ימים].

והרבי אז אמר:

בפסוק "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו **גשנה**"²⁹; ובמילה **"גשנה"** מרומז **חנוכה**; כי **גשנה** – הן האותיות שבמנהג ישראל כתובות על הסביבון – נס גדול הי' שם!³⁰

גשנה – גימטריא – משיח

ב. ומצאו ש"גשנה" – גימטריא – **משיח**; היינו שאור החנוכה קשור ומביא אור המשיח!

והענין כנ"ל שאור החנוכה הופך הגלות והחושך לאור המשיח, עד"ז הפכו את "ארץ מצרים" "ערות הארץ" ל"גשנה" "ארץ גושן" מקום גישה לה' ע"י הגישה לתורה ותפילה. ועד שפעלו במקום והעלוהו למקום **משיח** וגאולה!

שזהו הקשר גם לה' טבת ודידן נצח! כפי שכתבנו בגליון הקודם (מס' 137) שאד"ש לוקח את חודש טבת שהי' ירוד חשוך וקר ומעלה אותו לחודש של גאולה ודידן נצח! ועד לה' – יום **החמישי** – אותיות – **משיח**! וכפי שנאמר בפרשת השבוע ויגש: **"חמישית** לפרעה"³¹. וכמבואר בחסידות שקאי על דרגת ה' שלמעלה מהעולם וסדר ההשתלשלות, וכפי שמביא אד"ש הזוהר על דרגת "פרעה", עה"פ בפרשה "והק'ל נשמע **בית פרעה**"³²: **"ביתא דאיתפרעו ואיתגליין מיניה כל נהורין!"** [וב"כלי יקר" עה"פ מקשר זאת עם הנאמר שם³³: **"הא לכם זרע"**].

²⁴ על הסמ"ג הלכות חנוכה (הובא ב"איניקלופדיה תלמודית" ע' חנוכה – ב. נס פך השמן).

²⁵ ר"מ ה' טומאת מת פ"א הי"ג.

²⁶ ע' רסח-ט.

²⁷ לז, ב.

²⁸ וישלח לג, יז.

²⁹ ויגש מז, כח [ומענין; כ"ח – גימטריא יחי, ו"גשנה" – גימטי משיח!].

³⁰ ליקו"ש ח"ב.

³¹ מז, כד [ולהעיר שאד"ש מה"מ מקשר כ"פ כד עם משיח, ע"פ הפסוק "ושמתי כדכד שמשותך" (ישע"י נד, יב)].

³² ויגש מה, טז.

³³ פסוק כג.

נגה"פ – גימטריא – מנחם שמו של משיח

ג. ושאל הרה"ת אהרן שיחי (ב"ר יחיאל מיכל שיחי) רסקין שהני"ל נגה"ש הוא ע"פ האותיות שעל הסביבון המקובל במנהג ישראל בכל העולם, אבל בארץ על הסביבון התקבלו האותיות נ.ג.ה.פ. [וצריך לברר האם אותיות אלו התקבלו ע"פ גדולי ישראל, או שזהו שינוי מודרני וציוני, (וכנראה גם בא"י יכולים לכתוב **שם**; מי שלא נמצא במקום הנס, או הכוונה, שם-אז), וכדאי לברר מה הן האותיות על הסביבון בחוגי הפולישע חסידים בא"י שמרבים ומדגישים במעלת הסביבון. אבל בכל אופן מכיוון שבפועל ברוב ארץ ישראל התקבלו האותיות נגה"פ, הדבר בהשגחה פרטית ואפשר ללמוד הוראה מזה, כמו שאד"ש אומר ומביא תמיד את המונקאטשער זצ"ל שלמד הוראה מכל דבר ומכל מספר בעולם כמו על קרונות ברכבת, וכן איך הודפסו הגמרות (שעשה הדרן על הנדפס כסיום הירושלמי למרות שמסתיים במילה טומאה, למרות שבוודאי לא יתכן שהסיום יהי בענין שלילי היפך הטוב והטהרה, ולכן ביקש מחסידי גור כשעשו בפעם הראשונה סיום הש"ס, על דף היומי ירושלמי, שידפיסו וישלימו ללמוד גם המשניות שאין עליהם גמ' כדי שישתיים בדבר טוב, במילים 'ה' יברך את עמו בשלום' (סיום מס' עוקצין), כי הכלל מסיימים בדבר טוב! ובפועל בא"י על רובם ככולם של הסביבונים רשום נגה"פ] ומה הרמז בזה בקשר למשיח?

וענה הר"א רסקין נגה"פ – גימט' – מנחם, שמו של המשיח ותפקידו [ונגה"פ – גם אותיות הגפן – שע"ז נאמר "גפן פוריה"³⁴ – ומקובל ש"הגפן" – ר"ת; געזונט, פרנסה, נחת (ומי שלא מבין אידיש יכול לומר שהג' – ר"ת גוף (או גו) או גשמיית) והה' של "הגפן" – אפ"ל ר"ת הצלחה, וכל המילה "הגפן" – גימט' הצלחה!]

הפיכת המיתה ל"ויחי"!

ו. התוכן של מצות ודיני פרה אדומה הוא להפוך הטומאת מת והטמא מת לטהרה, וזהו תוכן דומה לפרשת ויחי, בה מדובר על מיתה יעקב, ובתחילת הפרשה אומר רש"י³⁵: "שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד וכו'", וענין זה הופכים ל"ויחי" – חיים אמיתיים! ובהמשך הפרשה אומר רש"י³⁶: "ומיתה לא נאמרה בו, ואמרו רז"ל (גמ' תענית³⁷), יעקב אבינו לא מת!" היינו שהופכים המיתה והשעבוד ל"ויחי" וגאולה!

א. בקשר לדברי הגמ' (ורש"י בפרשה) "יעקב אבינו לא מת", ואומר רש"י בגמ' ע"ז, ד"ה "לא מת": "אלא חי הוא לעולם". ובד"ה "מקרא אני דורש" אומר רש"י: "והאי דחנטו חנטיא, סבורים היו שמת". ואח"כ במענה "מקרא אני דורש, שנאמר³⁸ "ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה', ואל תחת ישראל, כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים", מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", ואומר רש"י ע"ז (בד"ה "מה זרעו בחיים"): "כשהוא מקבץ את ישראל מארץ שבים, החיים הוא מקבץ שהן בשבי, שהמתים אינן בשבי", ואח"כ אומר רש"י (בד"ה "אף הוא בחיים"): "שיביאנו בגולה כדי לגאול את בניו לעיניו כמו שמצינו במצרים יורא ישראל וגו'³⁹, ודרשין ישראל סבא, ודחנטו חנטיא נדמה להם שמת, אבל חי היה", היינו

שרש"י אומר ומדגיש בסוגיא זו כמה פעמים שענין המיתה הוא הי' רק דמיון להם, אבל יעקב ממשיך לחיות במציאות ובגשמיות! וכך מפרש רש"י, בפשוטו של גמ', ההיקש הוא לזרעו; כמו שעם ישראל "זרעו" חוזרים מהגלות והשבי, לא הנשמות אלא גופים חיים, כך גם יעקב בגולה נמצא בחי הגוף כפשוטו.

וכך גם נראה מדברי התוספות שם ד"ה "יעקב אבינו לא מת", שמביאים ה"מעשה דחושים" מהגמ' סוטה⁴⁰ שיעקב פתח את עיניו וחיך כשחושבים בן דן הרג את עשיו שרצה לעכב את קבורת יעקב, והיכה במקל את ראשו, ועיניו נפלו לזרעו של יעקב, וזהו שכתוב⁴¹ "ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע", היינו שהי' חי בגשמיות, ועיניו ראו בפועל ובגשמיות את מפתלו ונקמתו של עשיו.

והטעם שרש"י (וכן תוספות) מפרש שיעקב לא מת והי' חי בפועל ובגשמיות (ולא כהמפרשים (כהמהרש"א) לא מת ברוחניות הנפש), נראה לי, שאם כמו שיש מפרשים לא מת בענין הרוחניות, שהענין הרוחני של יעקב נמשך, אי"כ מה שאלת הגמ': "וכי בכדי ספדו ספדייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא?" הרי בגשמיות הוא מת והיו צריכים לקברו וכו', ומה שלא מת הוא רק ברוחניות, ומזה מוכח ש"לא מת" מדובר בפועל ובגשמיות! ומה שמפרשים שע"י ש"זרעו בחיים – הוא בחיים" זהו הדרוש והמוסר השכל מגמ' זאת, ולא הפשט.

ב. בזמן משפט הספרים שהביא ל"דידן נצח!", דיבר הרבי ב"קאד" (התלהבות ורעש) גדול, ע"כ שבספרי הרבי הריי"ץ לא שייד ירושה, וציטט ע"ז הגמ' יעקב אבינו לא מת, כי אם אין מיתה אין ירושה. ודיבר זאת בלהט ובחריפות, ואין הפירוש שבגלל "זרעו" הוא בחיים, אדרבה, למה זרעו בחיים בגלל שהוא בחיים, זרעו הם רק סימן שהוא בחיים, כי הוא החיים באמת ולכן נותן כח גם ל"חיים" של זרעו. ומופך ושטות לומר שהוא חי בגלל זרעו, שחיהם בקושי "חיים" לעומתו. (אלא שכמובן ע"י מעשיהם ועבודתם של זרעו (תלמידיו ומקושריו) גם מוסיפים בו חיות, כננס עם הענק), ועד שפעם אחת תוך כדי התלהבות ו"קאד" אמר אד"ש: "מה הוא בחיים, אף זרעו בחיים!" (למרות שבגמ' הלשון "מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים").

ג. וכך בקשר לאד"ש מה"מ, עלינו לדעת שמה שאומר על הרבי הקודם תקף גם בקשר אליו.

כמו שאומר אד"ש שמעלות שא' מהרביים אומר על קודמו, הוא מעיד בזה גם על עצמו, וע"ד פי' הבעש"ט על המשנה "ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו", וע"פ פירושו בדיוק המשנה "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", כי לכאורה קודם החשבון ואח"כ לפי"ז פוסקים הדין. אלא שלפי מה שהאדם דן את הזולת עושים אתו מלמעלה החשבון. ולכן תמיד "היו דן את כל האדם לכף זכות!" וכן אומר אד"ש למעליותא, שמה שפוסק א' מהרביים על קודמו אנו פוסקים ואומרים עליו.

ד. בקשר לשם הפרשה ויחי, היתה לי תמיהה; "ויחי" הוא לשון צער וי, כמו שאומרים חז"ל שויהי הוא לשון צער, כמו "ויהי בימי אחשורוש" וכל ויהי בימי. ולכאורה ויחי הוא ביטוי חיובי ו"חיים" – יחי.

וני"ל לבאר; הסיבה המשמעותית ש"ויהי בימי" הוא לי צער; כי דברי התורה ולקחם הם לא רק לעבר, אלא גם להווה ולעתיד; יהי – הוא לי הווה ועתיד (כמו "ככה יעשה איוב"), ויהי (עם ו' ההיפוך) – הופך העתיד לעבר; אם חושבים שדברי התורה נצחיים גם להווה ולעתיד – זו "תורת חיים", אבל אם חושבים

³⁴ תהילים קכח, ג.

³⁵ ב"ר צו, א. ילקו"ש קנד.

³⁶ מט, לג.

³⁷ דף ה, ב.

³⁸ ירמיה ל, י.

³⁹ בשלח יד, לא.

⁴⁰ יג, א.

⁴¹ תהילים נח, יא.

שהתורה מדברת רק בעבר – הרי"ז לשון יי וצער.

וע"ד פירוש הבעש"ט בפירוש המשנה "הקורא את המגילה למפרע לא יצא"; שאם חושב שדברי וענייני המגילה קרו רק בעבר "למפרע", ואינם אקטואליים חיים ונצחיים בהווה ובעתיד, לא יצא ידי הוראות ומטרת המגילה שצריכה להיות באופן של "הימים האלה נזכרים ונעשים".

ועד"ז חי ו"יחי" הוא הדבר הכי חי גדול וקדוש! אבל "ויחי" (בו' ההיפוך – שהופך ההווה והעתיד לעבר) – שהענין רק בעבר ולא חי בהווה ובעתיד בחיים נצחיים ה"ז ל' צער – וי! ולכן עלינו להכריז בקול, בהתלהבות ושמחה: "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!".

"תקות חוט השני"⁴² – הקשר לפרשת השבוע והתאריך

- א. מקץ – קץ שם לחושך, הפיכת החושך לאור, וכן חנוכה, כ'לא ריגלא דתרמודאי – מורדת.
- ב. ספר טהרה – הלכות טומאת מת ופרה אדומה – מי יתן טהור מטמא.
- ג. ויגש – הפיכת ארץ מצרים ערות הארץ לארץ גושן – גשנה, מקום תורה.
- ד. גשנה האותיות שעל הסביבון – גימטריא משיח.
- ה. מיטב השנים בארץ מצרים ע"י לימוד התורה ויחי געלעבט!
- ו. פרה אדומה – הפיכת טומאת מת לטהרה – ויחי – חיים.

התחילו המלחמה בחנוכה – זמן הניסים

- א. ונקוה ונבטח שכבימים ההם כן בזמן הזה נראה בעינינו הניסים הגדולים, כי בשבוע זה בימי החנוכה התחילו המלחמה בארה"ק, ולא יעשו הטעות שהם לדאבוננו רגילים לחזור עליה כל פעם, שעושים מבצע צבאי ולא מסיימים אותו, שלא ממגרים ומשמידים האויב לגמרי, כמו שמסיימת התורה בפרשת שופטים את ענין "כי תצא למלחמה על אויבך וגו"⁴³, "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וגו"⁴⁴, "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה וגו"⁴⁵ "עז רדתה"⁴⁶. ואומר רש"י ע"ז: "לשון רידוי, שתהא כפופה לך".
- ואד"ש מה"מ ביחס למלחמת לבנון הראשונה בשנת תשמ"ב, המשיל זאת לניתוח שעושים בגוף, שחמור וגרוע מאד, אם לא מסיימים ומשאירים באמצע. והממשלות אשמות במצב הזה שהתנהגות כזו נותנת להם להתחזק מחדש. ותחת האף של הממשלה ובידיעתה הם התחמשו לאחרונה בכל אמצעי הלחימה הגרועים ובטילים ארוכים לטווח רחוק שלא הי' להם מקודם ולא ידענו מהם, ולא מנעו מהם למרות שהי' ביכולתנו ותחת ידינו, ולכן חיוני ופיקוח נפש שלא נחזור עתה על טעויות גורליות אלה ונסיים המשימה עד גמירא!
- ב. ודרך אגב; אמר הרה"ח ר' דוד שלום הלוי שיחי פיפ, בנאום בחתונה השבוע, שהצבא מקיים את הדין בשו"ע הלכות שבת סימן שכ"ט⁴⁷ (מהגמ' בעירובין⁴⁸): "נכרים שצרו על עיירות

ישראל וכו' ואם באו על עסקי נפשות וכו' יוצאים עליהם בכלי זין, ומחללין עליהם את השבת, ובעיר הסמוכה לספר אפילו אינן רוצים לבוא אלא אל עסקי קש ותבן מחללין עליהם את השבת, שמא ילכדו העיר ומשם תהא הארץ נוחה ליכבש לפניהם". ורואים במוחש שהצבא קיים זאת בפועל, ע"י שפתח ויצא למלחמה דווקא בשבת!

וזה עשרות שנים שהרבי מדבר על ענין זה, ומצטט דווקא את הלכה זו (למרות שיש עוד הלכות המבטאות את החיוב החיוני לצאת למלחמה ולמנוע פיקוח נפש וסכנת נפשות, ואד"ש אומר שזה חלק מקיום שמירת השבת), ולעומת זה שאמר "אין עניינו לכאן", והיום לדאבוננו רואים שהדברים התממשו, וסכנת הנפשות שגרמו הדיבורים והנסיגות.

ג. אד"ש אמר (בשיחה בהתוועדות פורים ה'תשכ"ט) [אז הייתי בקבוצה כשנתיים אחרי "מלחמת ששת הימים"] למה השלטונות בארץ לא מקיימים את ההלכה והכלל האנושי, ההגיוני והחיוני, שגם כל האומות יודעים ומקיימים "הבא להרגך השכם להרגו!"⁴⁹!

ואד"ש ביאר תמיהה זאת ואמר: "יהודי בטבע יש לו פרומקייט" (=קנאות וקיצוניות דתית), ואם ה"פרומקייט" הולכת באפיק הנכון היא בעניינים רוחניים ודתיים; ולדוגמא בחינוך הילדים במקום ללמוד כל היום לימודי קודש ועל קצה המזלג ("שפיץ מעסיגי") לימודי חול, זהו לא פרומקייט, במה מתבטאת הפרומקייט של היהודי; שמבטל לגמרי את הלימודי חול!...

אבל אם ה"פרומקייט" לא הולכת באפיק הנכון, היא מתבטאת בכך שלא להרוג גוי, למורת שחייבים לעשות זאת מצד פיקוח נפש!

ד. אז דייק גם אד"ש הלשון הכתוב "השכם להרגו", ולא אומרים (כפי הנראה שצ"ל בפשטות) השכם והרגו (בו)!

ואד"ש ענה, שמלשון זה משמע שבפועל לא תצטרך להרגו, (משא"כ אם הי' כתוב והרגו, משמעו שבפועל תהרוג אותו, אבל להרגו (בל') משמעו – בשביל להרוג אותו, אבל בפועל אם האויב יראה הנחישות שלך וההשכמה להרוג לא תצטרך ולא יגיע להרגו, כי האויב יירתע ויברח מפניך. (היינו שאין אנו מעוניינים ברצח ובשפיכות דמים רק בלית ברירה).

ה. בהתוועדות פורים ה'תשל"ט אמר אד"ש מה"מ: אם מקיימים הנאמר "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" יתקיים הנאמר "את בית המן נתתי לאסתר", ועוד בתקופת הגלות עזה תהיה בידי היהודים! ואז כבר עזה היתה תחת שלטון היהודים. ואולי כוונת כ"ק אד"ש מה"מ, לתקופה זו שנלחמים וכובשים מחדש את עזה, ובעז"ה גם עזה (ככל א"י) תהיה בידי היהודים! דיך-נצח!

(דברים שנאמרו בסעודות סיומי הרמב"ם בבניה"ס וביהמ"ד ליובאוויטש - 770 - בית משיח)

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לעילוי נשמת

ר' צבי ב"ר אברהם וזוגתו ציפורה בת ר' שמואל זאנוויל נדפס ע"י בנם הח' ר' אברהם בן ציון וזוגתו אהובה חנה שיחי אלברכט

שיהיו מליצי יושר להצלחת המשפחה בגו"ר וגאולה כללית והקיצו ורננו שוכני עפר והם בתוכם בקרוב ממ"ש!

שהדברים התממשו. ומ"ה – גימט' גאולה!; שהציות לדברים ולהוראות אד"ש יביא ב"ב הגאולה!].

⁴⁹ סנהדרין עב, א. [ולהעיר ע"ב – גימט' – חסד; וזהו חסד שעושים לעולם לבטל ולחסל האכזרים והרוצחים].

⁴² יהושע ב, חי. ועיין ברש"י שפירוש "תקות" – מלשון "קו וחבל" (שבו הורידה המרגלים של יהושע, ובו תלו משפחת רחב תקוותם), והרי זו מטרת חיבורנו "תקות מנחם" – להראות בעז"ה את הקו וחוט השני המקשר ומשווה התוכן הנלמד בשיעורי הרמב"ם עם תוכן הפרשה והתאריך בשנה, (ועיין מה שכתבנו בזה בהקדמה לספרנו "תקות מנחם" ח"א).

כ, א.

⁴⁴ פסוק י.

⁴⁵ פסוק יט.

⁴⁶ פסוק כ.

⁴⁷ בשו"ע הבי"י וכן באדמו"ה"ז דין זה בסעיף ו'.

מה, א. [ולהעיר מה עניינו ביטול כמו "נחנו מה"; שצריך להיות הביטול המוחלט לרבי שעשרות שנים מתריע על המצב ומבסס על הלכה זו בגמ' ובשו"ע, והיום רואים לדאבוננו